

Késedelmes fizetés és lánctartozás a magyar vállalkozások körében 2019-ben

Budapest, 2020. január

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Készítette:

Csányi Veronika, elemző, MKIK GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető igazgató, MKIK GVI

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2020. január 27.

Cím: MKIK GVI
1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Késedelmes fizetés a magyar vállalkozások körében

Alábbi elemzésünkben a hazai vállalkozások késedelmes fizetéssel kapcsolatos tapasztalatait mutatjuk be. Az elemzés a Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) 2019. júliusi negyedéves konjunktúrafelvételének adatain alapul, melynek részeként 404 hazai vállalkozást kérdeztünk a késedelmes fizetéssel és a lánc tartozással kapcsolatban. Az eredmények alapján a vállalkozások 69 százalékának legalább egy üzleti partnere késedelmesen fizetett 2019. első félévében, a válaszadók 34 százaléka pedig maga is tartozott beszállítóinak legalább egyszer a vizsgált időszakban. A késedelmes fizetés problémája legnagyobb arányban a 20-49, 50-99 és a több mint 250 főt foglalkoztató vállalatok körében, illetve az építőiparban és az egyéb gazdasági szolgáltatási szektorban jelenik meg. Összességében elmondható, hogy a 2018. júliusi kedvező időszak után a késve fizető partnerek aránya újabb növekedést mutat a megkérdezett vállalkozások körében.

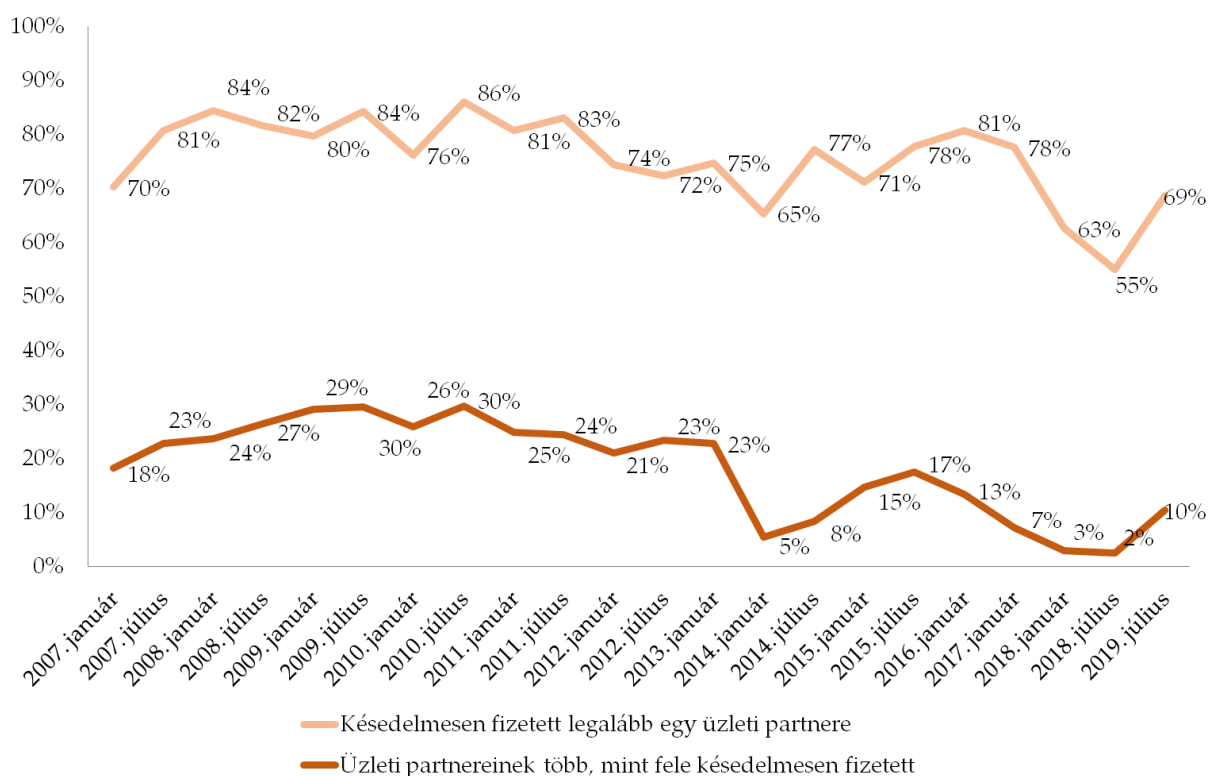
Az üzleti partnerekkel kapcsolatos tapasztalatok

Jelen elemzés a GVI 2019. júliusi negyedéves konjunktúrafelvételének azon kérdésein alapul, amelyek a vállalkozások késedelmes fizetéssel és lánc tartozással kapcsolatos tapasztalataira vonatkoztak.

A felmérésben megkérdezett cégek 69 százaléka rendelkezett olyan üzleti partnerrel, amely 2019. első félévében több alkalommal is késedelmesen fizetett. Mint az 1. ábrán látható, ugyanezen cégek aránya 2018 első félévében 55 százalék, míg fél évvel korábban, 2018 januárjában 63 százalék volt, azaz a legutóbbi adatfelvételekhez képest több válaszadó tapasztalt késedelmes fizetést. Az előző időszakhoz képest több, mint háromszorosára nőtt azon cégek aránya, melyeknek üzleti partnereik több, mint fele fizetett késedelmesen: 2019 júliusában a cégek 10 százaléka, 2018 júliusában 2 százaléka, míg 2018 januárjában a válaszadók 3 százaléka számolt be erről.

Megállapítható tehát, hogy az érintett cégek aránya az elmúlt évek csökkenő tendenciájához képest számottevő növekedést mutat.

1. ábra: Késedelmes fizetést tapasztaló cégek aránya, 2007–2019¹

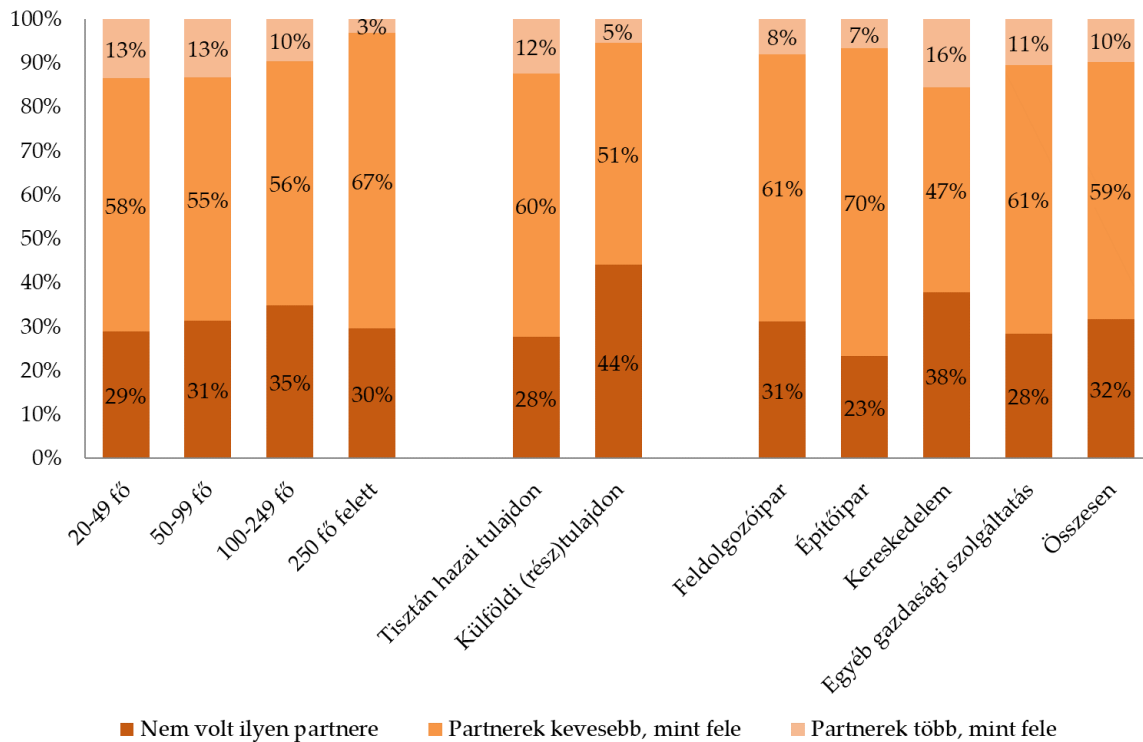
Forrás: GVI, 2019 275<=N<=408

A késedelmes fizetés szempontjából nem volt számottevő különbség a vállalatméretet tekintve, átlagosan elmondható, hogy a négyből három létszámkategóriában a vállalatok 70 százalékának volt késedelmesen fizető partnere. A legkevésbé érintett cégek 2019 első féléve folyamán a 100-249 főt foglalkoztató nagyvállalatok voltak, melyeknek 66 százaléka volt kapcsolatban késve fizető partnerrel, ugyanakkor átlagosan partnereik 10 százaléka fizetett többször is késedelmesen.

Ágazatonként vizsgálva az adatokat elmondható, hogy leggyakrabban az építőiparban, illetve az egyéb gazdasági szolgáltatások és a feldolgozóipar területén működő vállalkozások találkoztak a jelenséggel: előbbiek rendre 77 és 72, míg utóbbiak 69 százaléka volt kapcsolatban késve fizető partnerrel. (lásd 2. ábra). Átlagosan a kereskedelmi ágazatban voltak a legnagyobb arányban kapcsolatban olyan partnerrel, akik késedelmesen fizettek: 16 százalékuknál volt tapasztalható az, hogy partnereik több mint fele nem fizet időben. Tulajdonszerkezet szerint a tisztán hazai tulajdonú cégek 72 százaléka került kapcsolatba késedelmesen fizető üzleti partnerrel, míg a külföldi (rész)tulajdonú cégek körében pedig 56 százalék ez az arány (míg átlagosan öt százalékuk állította azt, hogy partnereik több mint fele fizet késedelmesen.)

¹¹ Az összes bemutatott idősor esetében figyelembe kell venni, hogy a felmérések mintái csak 2010. január óta tartalmazznak 250 fő feletti nagyvállalatokra vonatkozó adatokat.

2. ábra: A késedelmesen fizető üzleti partnerek aránya létszámkategória, tulajdonszerkezet és ágazat szerint, 2019. július

Forrás: GVI, 2019 362<=N<=371

A megkérdezett cégek 71 százaléka esetében az értékesített termékek ellenértékének legalább egy része több, mint egy héttel a fizetési határidő lejárta után érkezett meg, ami közel másfélszerese az egy évvel korábban mért értéknek.

A 2019. júliusi adatok szerint átlagosan a cégek értékesítésből származó bevételeinek 19 százalékát fizették ki késedelmesen, ami 3 százalékkal több mint az egy évvel korábbi érték. A probléma ebben az esetben is leginkább az 20–49 fő között foglalkoztató középvállalkozásokat érintette, az ilyen kategóriába eső cégek 76 százaléka tapasztalta ezt a jelenséget, és értékesített termékeik értékének átlagosan 21 százaléka folyt be késedelmesen. Ez az arány a 50 és 99 fő között foglalkoztató cégeknél 24 százalék, az 100–249 fő közöttiek esetében 17 százalék, a 250 fő feletti nagyvállalatok körében pedig 11 százalék volt. Ezek az értékek legalább a két-háromszorosai az előző, 2018. júliusi időszakban mérteknek, a legtöbb kategóriát tekintve.

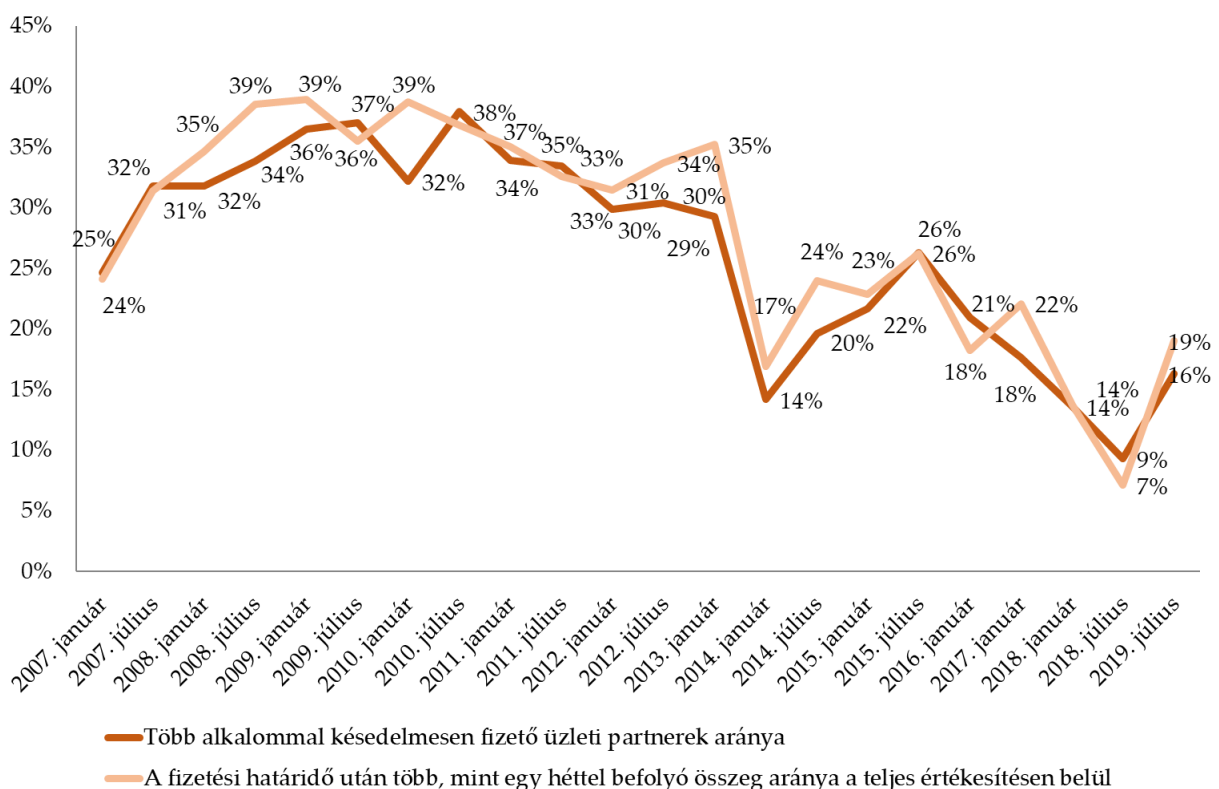
Ugyanakkor elmondható, hogy a megkérdezett cégek 82 százaléka legfontosabbnak tartott üzleti partnereinél ritkán vagy soha nem tapasztalt késedelmes fizetést 2019 első felében, ez az érték 10 százalékkal marad el az előző időszakban mért 92 százaléktól.

Az üzleti helyzet megítélése nem mutat összefüggést a késedelmesen fizető partnerek arányával. A jelenlegi üzleti helyzetet kielégítőnek, illetve nagyon jónak megítélő vállalatok esetében a késedelmesen fizető partnerek aránya rendre 18 százalék és 15 százalék, ami

lényegében a 16 százalékos átlaggal egyezik meg. A várható üzleti helyzetet tekintve is hasonló a helyzet: a késedelmesen fizető partnerek aránya rendre 15 százalék és 16 százalék a várható üzleti helyzetet kielégítőnek, illetve nagyon jónak feltételező szegmens esetében.² Az értékesített termékek ellenértékének késedelmesen befolyó aránya esetében szintén nem tapasztalhatók különbségek a jelenlegi és a várható üzleti helyzet szerint, közel minden kategóriára 18 százalékos arány jellemző.³

Összességében a válaszadó cégek átlagosan partnereik 19 százalékánál tapasztaltak késedelmes fizetést egynél többször, míg a fizetési határidőn túl befolyó összegek aránya az értékesítésen belül átlagosan 16 százalék volt, mindez pedig az elmúlt három év folyamatosan csökkenő tendenciájának megtorpanását jelenti: jelenleg ismét a 2015–2016-os szintnek megfelelő értékek tapasztalhatók mindkét mutató esetében (lásd 3. ábra). Az eredmények alapján elmondható, hogy a vállalkozásoknak átlagosan több késve fizető partnerük van, és bevételeik nagyobb hányadát kapják meg késve az előző évekhez képest.

3. ábra: Késedelmesen fizető partnerek aránya és a fizetési határidő után befolyó összeg aránya átlagosan, 2007–2019

Forrás: GVI, 2019, 256 ≤ N ≤ 408

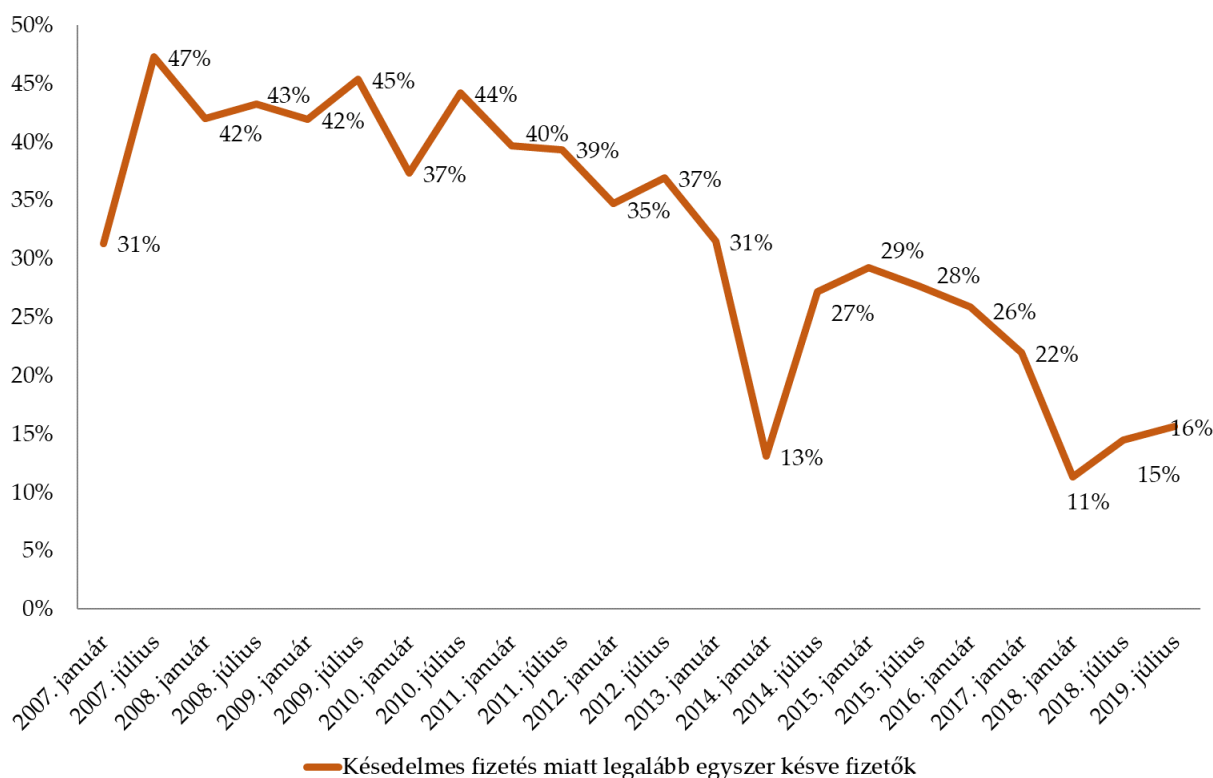
² A felmérés idején üzleti helyzetüket rossznak minősítő vállalatokat az alacsony esetszám (N=14) miatt nem elemeztük. A várható üzleti helyzet (N=12) vonatkozásában a hasonlóan alacsony esetszám miatt ugyanez érvényes.

³ A felmérés idején üzleti helyzetüket rossznak minősítő vállalatok eredményét nem elemeztük az alacsony esetszám (N=12) miatt.

Késedelmes fizetés és lánc tartozás

Mint a 4. ábrán látható, azon cégek aránya lényegében változatlan maradt 2018 júliusához képest, amelyek vevőik késedelmes fizetése miatt legalább egyszer nem tudtak időben fizetni a beszállítóiknak. Míg az ilyen cégek aránya 2017 januárjában 22 százalék, 2018 januárjában 11 százalék, 2018 júliusában pedig 15 százalék volt; 2019 júliusában a vállalkozások 16 százaléka válaszolta, hogy a megelőző egy évben előfordult ilyen eset (lásd 4. ábra).

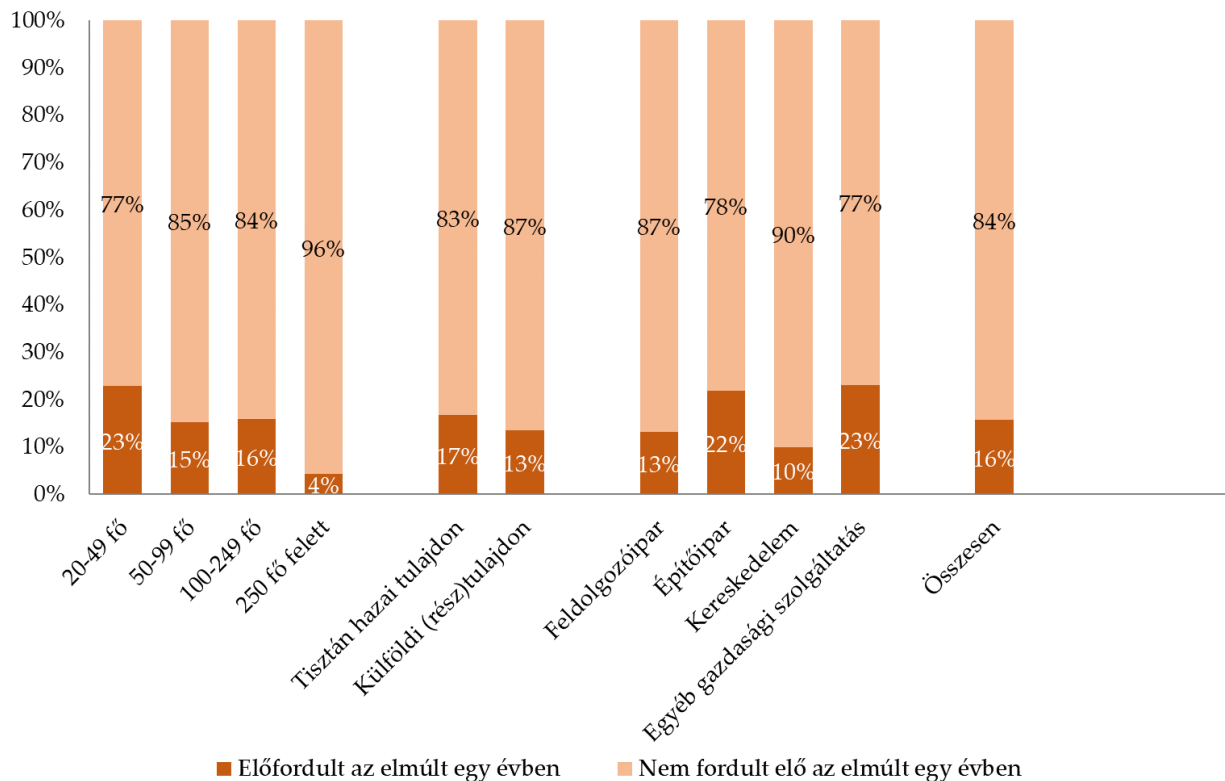
4. ábra: Késedelmes fizetés miatt legalább egyszer késve fizető cégek aránya, 2007–2019

Forrás: GVI, 2019, 296 ≤ N ≤ 417

A lánc tartozást tapasztaló cégek aránya a nagyvállalatok (250 fő felett) körében mindössze 4 százalékos, a 100–249 fő közötti kategóriát vizsgálva 16 százalékos, az 50–99 fős kategóriában 15 százalék, a legkisebb, 20–49 fő között foglalkoztató vállalkozások esetében pedig 23 százalék. Ágazatonként tekintve az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtók körében és építőiparban volt a legmagasabb azok aránya, akik üzleti partnereik késedelme miatt nem tudtak időben fizetni (23 százalék és 22 százalék). A tisztán hazai tulajdonban lévő cégek 17 százaléka, a külföldi (rész) tulajdonban lévő vállalatoknak pedig 13 százaléka számolt be arról, hogy az adatfelvétel időpontját megelőző évben előfordult, hogy lánc tartozás miatt nem tudtak idejében fizetni szállítóiknak (lásd 5. ábra).

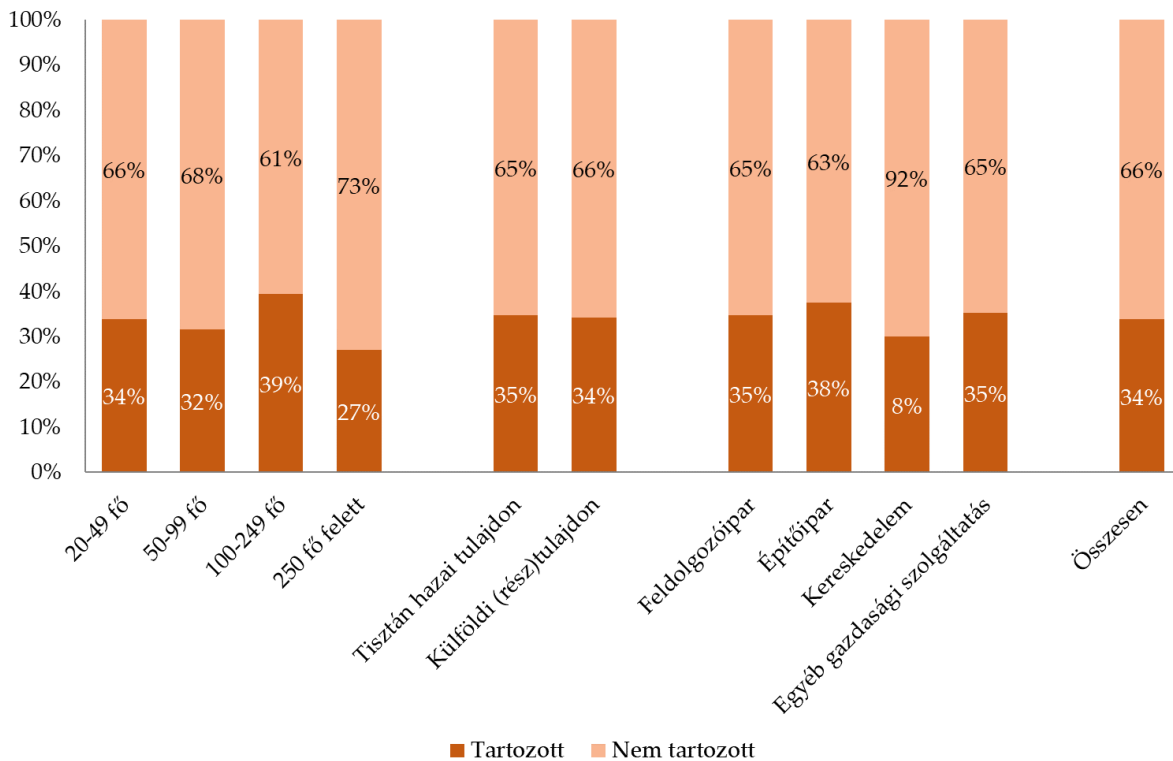
5. ábra: Tartozás miatt fizetni nem tudó cégek aránya létszámkategória, tulajdonszerkezet és ágazat szerint, 2019. július

Forrás: GVI, 2019, 388 ≤ N ≤ 400

2019 első félévében a megkérdezett cégek 34 százalékával fordult elő, hogy legalább egyszer, egy vagy több beszállítójuknak tartoztak. Ez a szám több, mint négyszerese a 2018 júliusában mért 8 százalékos eredménynek. Ugyanakkor 2018 januárjában még 17százalék, 2017 januárjában pedig a 2019 júliusában mért adathoz hasonló, 30 százalék volt a megelőző félévben legalább egyszer beszállítóinak tartozó vállalkozások aránya. A 2019 júliusi adatok alapján a 100–249 fős vállalkozásokra volt leginkább jellemző a késedelmes fizetés (39 százalékos aránnyal), az 50–99, illetve 20–49 fős cégek esetében csak 32 százalék illetve 34 százalék esetében fordult elő a beszállítóiknak való tartozás. Legkevésbé a 250 fő feletti nagyvállalatokra jellemző a késedelmes fizetés problémája: esetükben csak körülbelül 27 százalékos volt ez az arány. Az ágazatokat vizsgálva az építőiparban tevékenykedő cégek körében volt a legmagasabb a legalább egyszer tartozók aránya (38százalék), ami több mint kétszerese az előző évben mért aránynak. A külföldi tulajdonhányad arányát tekintve látható, hogy a tisztán hazai tulajdonú vállalkozások körében 35 százalék a legalább egyszer tartozók aránya, míg a külföldi (rész) tulajdonú vállalatok esetében ez hasonló, 34 százalékos (lásd 6. ábra).

6. ábra: Az elmúlt fél év során tartozó és nem tartozó vállalkozások megoszlása létszámkategória, tulajdonszerkezet és ágazat szerint, 2019. július

Forrás: GVI, 2019, 388 ≤ N ≤ 400

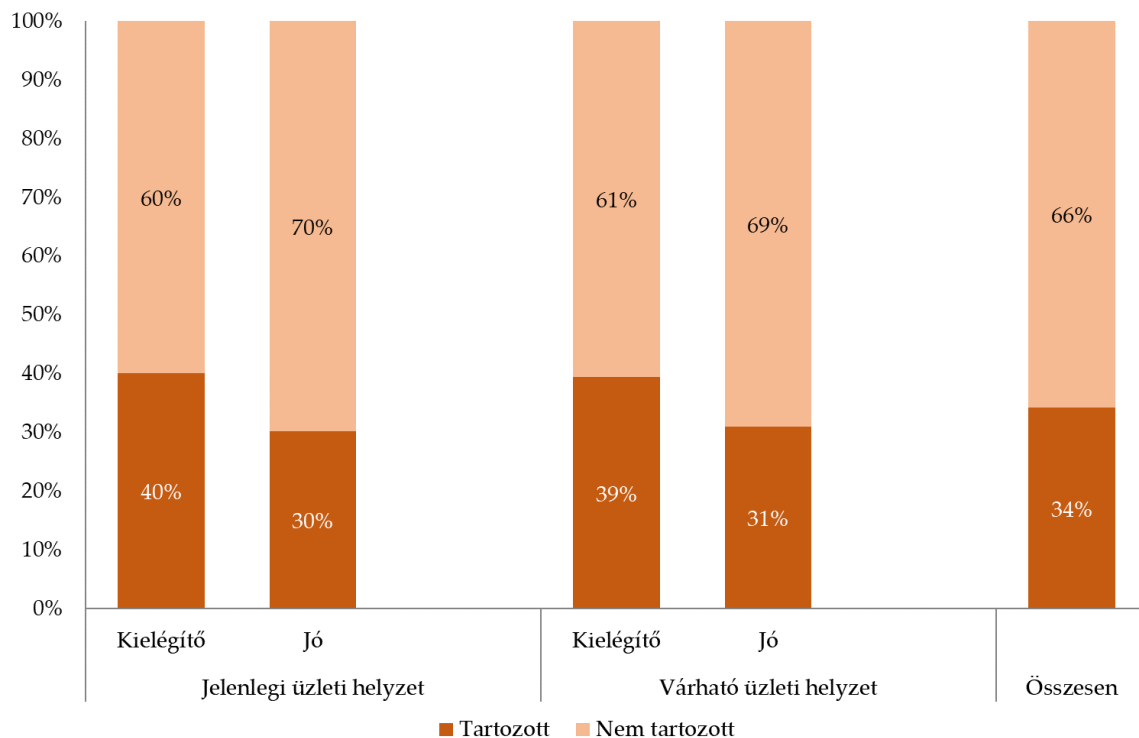
Az adatfelvétel idején az üzleti helyzetét jónak tartó vállalkozások körében 30 százalékos arányban fordult elő tartozás a beszállítóik felé, míg azon cégek körében, amelyek csupán kielégítőnek ítélték helyzetüket, ez az arány 40 százalékos volt.⁴ A jövőbeni üzleti helyzetüket csupán kielégítőnek, tartó vállalatok nagyobb arányban tartoztak beszállítóiknak (39 százalék), azokhoz képest, akiknek várakozásai kiváló üzleti körülményeket vetítettek előre (31 százalék, lásd 7. ábra).⁵

A csupán kielégítő jelenlegi, illetve várható üzleti helyzetű vállalkozások körében 8, valamint 9 százalékponttal magasabb volt azok aránya, akik üzleti partnerük késedelmes fizetése miatt nem tudtak időben fizetni szállítóiknak, mint a jó üzleti helyzetűek között. Ezért feltételezhető, hogy a lánc tartozás problémája valamivel gyakrabban érinti a rosszabb üzleti helyzetben lévő vállalkozásokat.

⁴ Az üzleti helyzetét mindössze a vállalatok 1 százalékszázaléka (N=14) ítélte rossznak, így ezt a kategóriát az alacsony elemszám miatt nem elemeztük.

⁵ A várható üzleti helyzet tekintetében mindössze 12 cég sem számolt be negatív kilátásokról, így ezt a kategóriát sem elemeztük.

7. ábra: Az elmúlt félév során tartozó és nem tartozó vállalkozások aránya a jelenlegi és a várható üzleti helyzet szerint, 2019. július

Forrás: GVI, 2019, N=400

A lánc tartozás okozta problémák súlya a válaszadó cégek 71 százalékára szerint nem változott, 20 százalékuk szerint csökkent, míg 9 százalékuk szerint nőtt a felmérést megelőző fél éves időszakban, az előző fél évhez képest.

A lánc tartozás problémájának súlyosbodását érzékelő vállalkozások aránya a 2018. júliusi kirívóan alacsony, 0,5 százalékos szinthez képest visszatért az azt megelőző időszakokhoz a nagyságrendet tekintve (2016. január: 10 százalék, 2017. január: 8 százalék, 2018. január: 8 százalék). A javulást érzékelő cégek aránya a 100–249 fős méretű vállalkozások körében volt a legalacsonyabb (13 százalék), míg az 50–99 fő közötti kategóriában a legmagasabb (26 százalék). Ágazatok szerint leginkább az építőipari cégek (50 százalék) számoltak be arról, hogy a lánc tartozás által okozott problémák súlya csökkent üzleti partnereik körében. A tulajdonszerkezet, valamint a jelenlegi, illetve jövőbeni üzleti helyzet szerint a vizsgált vállalatok között nem mutatkozott érdemi (1-2 százalékosnál nagyobb) különbség a lánc tartozás okozta problémák mértékének megítélés szempontjából.⁶

⁶ Azokat a cégeket tekintve, akik a jelenlegi és várható üzleti helyzetet kielégítőnek vagy jónak találták.

Melléklet

A cégek létszámkategória, tulajdonszerkezet, ágazat, valamint jelenlegi és várható üzleti helyzet szerinti megoszlása a 2019. júliusi negyedéves konjunktúrafelvételben

Létszámkategóriák				
20–49 fő	50–99 fő	100–249 fő	250 fő felett	Összesen
115	92	127	70	404

Tulajdonszerkezet		
Tisztán hazai tulajdon	Külföldi (rész)tulajdon	Összesen
288	105	393

Ágazatok				
Feldolgozóipar	Építőipar	Kereskedelem	Egyéb gazdasági szolgáltatás	Összesen
167	32	100	105	404

Jelenlegi üzleti helyzet				
Rossz	Kielégítő	Jó	Összesen	
14	150	239	403	

Várható üzleti helyzet				
Rossz	Kielégítő	Jó	Összesen	
12	160	226	398	

Forrás: GVI, 2019

**Késedelmes fizetésre vonatkozó változók statisztikái a 2019. júliusi negyedéves
konjunktúrafelvételben**

Üzleti partnereinek körülbelül hány százaléka fizetett több alkalommal is késedelmesen 2019 első félévében?

N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
366	16,29	23,9	5	0	100

Az értékesített termékek ellenértékének körülbelül hány százaléka folyt be több mint egy héttel a fizetési határidő lejárása után 2019 első félévében?

N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
343	18,64	24,16	1	0	100

Milyen gyakran szokott előfordulni késedelmes fizetés a legfontosabb vevő esetében? Mindig, gyakran, ritkán, vagy soha?

Mindig	Gyakran	Ritkán	Soha	Összesen
24	42	181	148	395

Előfordult-e az Önök cégével az elmúlt 12 hónapban, hogy azért nem tudtak fizetni szállítóiknak időben, mert Önöknek sem fizettek vevőik határidőre?

Igen	Nem	Összesen
63	339	402

Az elmúlt fél év során előfordult-e, akár csak egyszer is, hogy az Ön cége tartozott egy vagy több beszállítójának?

Igen	Nem	Összesen
137	267	404

Az elmúlt fél év során előfordult-e, akár csak egyszer is, hogy késtek adók, vagy TB-járulékok befizetésével?

Igen	Nem	Összesen
23	379	402

Véleménye szerint üzleti partnerei körében hogyan alakult a lánc tartozás (körbetartozás) által okozott problémák súlya az elmúlt fél év során? Csökkent, nem változott vagy nőtt?

Csökkent	Nem változott	Nőtt	Összesen
56	197	25	278

Forrás: GVI, 2019